

TÜRK DÜNYASINDA İNCİR KÜLTÜRÜ

Nurten GÜNAL*

ÖZET

Bu çalışmada incirin Türk dünyası coğrafyasında yetiştiği alanlar, yetiştirme şartları, kültür sahaları, incir üretimi ve ihracatı ele alınmıştır. Türkiyenin Türk dünyasından başka dünya da incir üretiminde sahip olduğu yerin önemi vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk dünyası, incir.

CULTURE OF FIG IN TURKIC GEOGRAPHY

ABSTRACT

This study surveys the Turkic geography where fig is grown, the cultivation and export of fig, as well as a comparison of the production in relation to other parts of the world where fig is cultivated.

Key words: Turkic geography, fig.

Giriş

Akdeniz'den Büyük Okyanus'a, Sibirya'dan Himalayalara uzanan Türk dünyası sahip olduğu iklim çeşitliliği dolayısıyla çok çeşitli meyvelerin yetiştiği bir sahadır. Türk dünyası, subtropikal meyvelerden orta kuşak meyvelerine kadar hemen her çeşit meyve için elverişli yetiştirme ortamları sunmaktadır. Bu meyve türlerinden bazıları çok geniş sahalarda yetişirken, bazıları istedikleri ekolojik şartlar dolayısıyla sınırlı alanlarda yetişirler. Bu türlerinden birisi de incirdir.

Türk dünyası içinde incirin başlıca yetiştirme alanı Türkiye'dir. Türkiye, Türk dünyası incir üretiminin hemen hemen tamamına yakını, yaklaşık 1.1 milyon ton olan dünya incir üretiminin % 24.9'unu

---

* Prof. Dr. Nurten Günal, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Öğretim Üyesi, İstanbul.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 3/5 Fall 2008

sağlamaktadır.¹ Aynı zamanda Türkiye, dünya kuru incir üretiminin yaklaşık % 54.3'ünü tek başına karşılamaktadır.² Ayrıca, Türk dünyasında Özbekistan'da (Fergana Vadisi, Amuderya ve Sirderya vadilerinin bazı kesimleri, üretim 800-1000 tonu aşmamaktadır), Azerbaycan'da Kura-Aras Ovası ve Apşeron yarımadasında subtropikal iklimin görüldüğü sahalarda, Kırım yarımadasında, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Makedonya, Bosna-Hersek ve Balkan yarımadasının diğer bazı kesimlerinde elverişli ortamlarda, üretim miktarı az olmakla beraber incir yetiştirilmektedir.

Ülkemizde yabancı olarak yetiştiği gibi kültürü yapılan bir bitki özelliği de taşıyan incir, Anadolu'da çok eskiden beri yetiştirilmektedir. Boğazköy metinlerine göre, Hititler devrinde Anadolu'nun başlıca meyveleri arasında sayılan ve Hitit ekonomisinde büyük yeri olduğu belirtilen incir, aynı zamanda şarabın yanı sıra diğer meyveler (üzüm, elma, zeytin), gıda maddeleri ve eşyalarla birlikte genellikle kültte tanrılara sunulan ve kutsal yerlere konulan bir meyveydi. Hititlerin zengin ekmek çeşitleri arasında yer alan incirli ekmek, meyveler gibi kutsaldı ve tanrılara meyveler ile birlikte sunulmaktaydı.

Hititlerin Telipinu efsanesinde Telipinu'nun geri gelmesi için yapılan büyüde, diğer meyvelerle birlikte özellikleri belirtilerek sayılan incirden "nasıl içinde bin tohum varsa" diye bahsedilmektedir (Ertem 1989). Bu bulgular, Hititlerin incir yetiştirmekte olduklarını ve o devirde Anadolu'da incirin meyvecilikte önemli bir yeri olduğunu ortaya koymaktadır. Anadolu yarımadasında yabancı olarak yetişen ve ana vatanı Anadolu sayılan incir, bir kültür bitkisi olarak Akdeniz çevresine, parlak medeniyetler gerçekleştiren Fenikeliler, Yunanlılar ve Romalılar tarafından yayılmıştır. Yunanlıların temel besin kaynaklarından biri olan inciri, Anadolu'nun güneybatısındaki antik bölge olan, bugünkü Aydın ve

¹ Türkiye dünya incir üretiminde (% 24.9)'luk payla ilk sırada yer almaktadır (265000 ton). Türkiye'yi Mısır (% 17.4), Yunanistan (% 7.4), İran (% 6.6), Fas (% 6.3) ve İspanya (% 5.8) izlemektedir.

² Dünya kuru incir üretiminde % 54.3 payla başta gelen Türkiye'yi Yunanistan ve A. B. D (% 13.9) ile İtalya (% 7.8) takip etmektedir. Bu değerle ülkemiz dünya kuru incir üretiminin yarısından fazlasını karşılayarak bir tekel oluşturmuş durumdadır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 3/5 Fall 2008

Muğla illerinin büyük kesimlerini içine alan, zeytin ve incir karakteristik ürünleri olan Karia bölgesinden aldıkları söylenir. M.Ö. 4. yüzyılda Karia kentlerinden üretilen incir Miletos limanından diğer Akdeniz ülkelerine yollanmaktaydı. İncirin bilimsel adı olan *ficus carica* da buradan kaynaklanır.

Dutgiller (*moraceae*) familyasının meyve ağacı olan incir (*ficus carica*), yüksekliği 1 m ile 8-10 m arasında değişen ağaççık veya küçük ağaç görünümünde bir bitkidir. İki evcikli olan incirde yaşlı ağaçlarda gövde kabuğu çatlaksız ve beyazımtırak gridir. Sürgünleri oldukça kalın, yeşilimtırak kahverengi ve çıplaktır. Genç sürgünler kesildiğinde beyaz renkte bir süt (*latex*) salgılanır. Kışın dökülen yaprakları kalın saplı, pürtüklü yüzeyli, derin parçalı, ışınsal damarlı, 3-5 lopluk, ender olarak tamdır. Biraz ovalayınca cildi tahriş eden yapraklarının üst yüzü sert, alt yüzü yumuşak tüylüdür. Çanak şeklindeki çiçek tablasının, iç yüzünü kaplayan dişi çiçeklerle birlikte etlenip, kalınlaşan incir meyveleri genellikle küremsi veya armut şeklindedir. Olgunlaştığında 5-8 cm uzunluğa erişerek yeşilimsi veya kahverengimsi mor bir renk alır. Meyve şekline ve rengine göre birçok kültür formları bulunmaktadır. Türkiye’de en tanınmış olanları, soluk sarı renkli meyveli, kurutulmaya elverişli forma grasse (sarı lop, lop incir, bardacık, sultan inciri) ile morumsu siyah renkli meyveli, taze olarak tüketilen forma violette (kavak inciri, patlıcan inciri)’dir. Forma grasse’nin kurutulmasıyla oluşan kuru incir kirli sarı renkte, armut veya küre şeklinde, çok tohumlu, tatlı lezzette ve özel kokulu bir meyvedir. Bileşiminde fosfor, kalsiyum, demir, magnezyum, B1 ve B2 vitaminleri ve % 60-70 oranında şeker vardır.

İncirin ekolojik istekleri

Subtropikal bir meyve olan incirin yetişmesinde en önemli rolü oynayan ekolojik faktörlerden biri sıcaklıktır. İncir, yıllık ortalama sıcaklığın 16-19 °C civarında seyrettiği, en soğuk ay ortalama sıcaklığının 8-9 °C’nin altına düşmediği, Mayıs-Ekim devresinde ortalama sıcaklığın 20°C’nin üstünde olduğu, yaz aylarında maksimum sıcaklığın uzun süre 38-40°C’nin üzerine çıkmadığı alanlarda elverişli yetişme ortamı bulan bir

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

bitkidir. İncir tarımı için yıllık yağış miktarı 600 mm'nin altında olmamalıdır. 600-700 m' lik ortalama yağış üretim için yeterliyken, yaz mevsimi yağışları az, bu dönemde nisbi nem % 50-60 civarında bulunmalıdır. Bununla beraber, ilkbahar donları görülen alanlar ile yaz mevsimi yağışlarının daha fazla olduğu ve yağış miktarının 800-1000 mm arasında değiştiği bölgelerde de incir yetiştirilmekte, ancak ürün yaş (sofralık) olarak tüketilmektedir. İncir iklim şartları açısından aradığı en elverişli subtropikal ortamı Türk Dünyası içinde Türkiye'de, Ege ve Akdeniz bölgelerinde bulmuştur. Ege bölgesinde Bakırçay, Gediz, Küçükmenderes, Büyükenderes vadileri ve kıyı kesimi incirin ticari anlamda yetiştirildiği alanlardır. Bu alanlar içinde Büyükenderes vadisinin orta kesimine rastlayan Söke-Nazilli arasındaki alan, diğer bir deyişle Aydın yöresi incir ağacının yetişmesi bakımından aradığı optimum iklim şartlarını bulduğu yerdir. Dünya incir üretiminin % 50'den, Türkiye incir üretiminin % 80'den fazlasını sağlayan bu sahanın iklim şartlarına kısaca göz atacak olursak, incir için elverişli iklimin özelliklerini de belirtmiş oluruz.

Yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı geçen Akdeniz ikliminin etkisi altındaki Büyükenderes vadisinin orta kesimine rastlayan bu alanda, yıllık ortalama sıcaklık 17°C (Aydın 17.5°C, Nazilli 17.5°C), en soğuk ayın ortalama sıcaklığı 8°C (Aydın 8°C, Nazilli 7.5°C), en sıcak ayın ortalama sıcaklığı 28°C (Aydın 28°C, Nazilli 28.4°C) civarındadır. Günlük ortalama sıcaklık, yılın hiç bir gününde 0°C'nin altına inmez. En düşük günlük ortalama sıcaklıklara sahip, Ocak sonu ile Şubatın ilk haftası içine alan 15 günlük devrede sıcaklıklar 7-8°C arasındadır. Şubatın ilk haftasından sonra yükselmeye başlayan günlük ortalama sıcaklıklar, Mart sonuna doğru 14°C yi aşar. Nisan ayı boyunca 14-19°C, Mayısın ilk yarısına kadar 19-21°C'ler arasında değerler gösterir. Haziran başlarından itibaren 25°C'nin üzerine çıkan sıcaklıklar, Haziranın son haftası ile Temmuzun ilk yarısında 25-27°C, Temmuzun ikinci yarısı ile Ağustosun ilk yarısında 27-29°C'ler civarındadır. Bu sıcak devre, incirin olgunlaşması ve kuruyabilmesi için elverişlidir. Eylül ayında 21-25°C'ler

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 3/5 Fall 2008

arasında olan sıcaklıklar Ekimin ilk haftasından düşmeye başlar ve bu ay boyunca 16-21°C, Kasımın ilk yarısında 14-16°C arasında değerler kazanır. Kasımın ikinci yarısından sonra 14°C'nin altına inen sıcaklıklar, Aralık ayı boyunca ve Ocakın ilk yarısı içinde 8-11°C arasında seyrederek.

Bir subtropikal meyve olan incir için düşük sıcaklıklar oldukça önemlidir. Sıcaklığın sıfır derecesinin altında 7-8°C'ye düştüğü yerler incir tarımına elverişli değildir. Bu sınırlayıcı değer incir ağacının Büyükmenderes vadisinde daha doğuya doğru yayılmasına ve yükseklerle çıkmasına engel oluşturur. Sıcaklık -4 - -5 °C'ye düştüğü zaman genç sürgünler, -6 - -7°C'ye düştüğü zaman kalın dallar, -9 - -10°C' ye düştüğünde ağaçların gövdeleri kısmen veya tamamen, -14 - -15°C'ye düştüğü zaman vejetatif faaliyet bütünüyle durmakta ve toprak üstünde kalan kısımları donmakta veya kurumaktadır (Dural 1950, Özbek 1961,62). Büyükmenderes ovasının orta kesiminde incir ağacının yetişmesini engelleyici bu derece düşük sıcaklıklar görülmez. Sıcaklık sıfır derecenin altına pek inmediği gibi, sıfır derecenin bir kaç derece altında gerçekleşen yıllık donlu gün sayısı onbeş günü bulmaz. Özellikle ovanın kuzey etkisine kapalı yamaçlarının hafif eğimli etekleri, diğer bir deyişle taraçalar sahası incir tarımı için elverişli ortamı hazırlar. Ancak zaman zaman doğudan gelen, sıcaklığı 0°C'nin altına düşüren soğuk hava dalgaları incir ağaçlarına zarar vermekte, mahsülün az olmasına neden olmaktadır.

Diğer taraftan buharlaşmayı arttırıcı etkileri olan 30°C'nin üstündeki sıcaklıkların da incir yaşamında etkileri vardır. Sahada sıcaklıkların 38-40°C arasında olma olasılıkları bazı yıllar fazla olmakla beraber, 40°C' üzerine sıcaklıklar ender olarak görülmektedir. Sıcaklıkların yüksek ve uzun sürdüğü dönemlerde buharlaşmanın artması ağaçların önemli ölçüde su kaybetmesine, kabukların yanmasına, erkenden yapraklarını dökmesine, meyvelerin balsız ve kabuklarının kalın olmasına neden olmaktadır. Ayrıca yüksek sıcaklıklar meyveleri çabuk ve aynı zamanda olgunlaştırmakta, bu durum ise fiyatın düşmesine, incir toplayan, kurutan ve ayıklayan işçi sıkıntısı

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

yaratmaktadır. Bunların yanı sıra gelecek sene meyve verecek sürgünlerin azalmasına da yol açmaktadır.

Bitki hayatını geniş ölçüde etkileyen bir iklim elemanı olan yağış ise yörede batıdan doğuya doğru gidildikçe azalmakla beraber 600-700 mm civarındadır (Aydın 670.1 mm, Nazilli 608.7 mm). İncir tarımı için yıllık ortalama yağışın 600 mm'nin altına düşmemesi, 600-700 mm'lik yağışın yeterli olması bu bakımdan da sahayı elverişli yapar. Yağışın yıllık miktarı kadar yıl içindeki dağılışı da incir tarımı için önemlidir. Kışın oldukça bol düşen yağmurlar Nisan ayından itibaren yavaş yavaş azalır ve incirin olgunlaşma devresi sonlarında minimuma düşer ki bu durum verim için çok olumludur. Gerçekten yaz mevsiminde az yağış isteyen incir için Büyükenderes ovasının bu kesimi çok elverişlidir. Akdeniz ikliminin etkisine bağlı olarak yaz yağışları oranı % 3-4 civarındadır (Aydın % 3.1, Nazilli % 4.1). İlekleme, meyvelerin olgunlaşması ve bunu takiben hasata kadar kurak geçen havalar iyi mahsül alınmasına yol açar. İncirin olgunlaşma devresi sonlarında ve bunu izleyen devrede düşen yağmurlar, özellikle yaz mevsimindeki sağnak yağışlar incirin erimesine, kurumasına, çürümesine ve kalitesinin bozulmasına neden olur.

İncir yüksek nem oranından hoşlanmayan bir bitkidir. Yetiştirme devresinde yıllık % 50-60 civarında neme ihtiyacı vardır. Meyvelerinin olgunlaşma ve kurutma dönemlerinde ise bu değer % 50'yi aşmamalıdır. Bu değerler Aydın ve Nazilli çevrelerinde yıllık olarak % 63-65, yaz döneminde ise % 46-51 arasındadır (Aydın; Haziran % 51, Temmuz % 46, Ağustos % 48, Nazilli; Haziran % 51, Temmuz % 46, Ağustos % 50). Saha nisbi nem açısından da elverişli konumdadır. Çünkü nisbi nemin yüksek olması, incirlerin bozulmasına, bunun uzun sürmesi durumunda ise meyvelerin ekşimesi ve akmasına yol açmaktadır.

Ayrıca, Büyükenderes vadisinde nisbi nemi arttıran ve çığlere neden olan deniz meltemleri ile sıcak ve kuru doğu rüzgarlarının incir yetiştirilmesinde önemli rolü vardır. Bu periyodik rüzgarlar ve bu rüzgarların neden olduğu nisbi nemde meydana gelen denge yörede

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

incir kültürü için elverişli şartlar hazırlar. Fazla nemden meyvelerin zarar görmesi, çatlaması ve içinin akması, kuraklık dolayısıyla meyvelerin balsız, kabuklarının kalın ve çekirdeklerinin fazla olmasında başlıca neden yaz aylarında birbirinin aksi yönlerden esen kara ve deniz meltemleridir (Özveren 1941, Göney 1976). İlekleme döneminde havanın durgun olması gerekirken, incirin olgunlaşma ve kurutulma döneminde esen sıcak ve kuru rüzgarlar incirlerin çok iyi kalitede kurummasını temin ederler.

İncir ağacı çok çeşitli topraklarda yetişebilen bir ağaçtır. Bununla beraber, hafif kireçli, killi, tınlı, orta derecede geçirimli su tutan derin topraklar incir tarımı için en elverişli topraklardır. Hafif kireçli topraklarda daha iyi gelişen, iyi meyve veren ve meyvelerindeki şeker oranları artan incir ağaçları pH derecesi yüksek, tuzlu ve alkali topraklarda genellikle küçük, kalın kabuklu, şeker oranı az ve fazla çekirdekli ürün vermektedir. Kumlu geçirgen topraklarda yetiştirilen incir ağaçları ise kısa boylu, küçük meyveli ve meyveleri tatlıdır. İncir tarımı yapılan sahalarda ayrıca bitkinin köklerinin derinlere nüfuz edebilmesi ve besin maddelerini iyi bir şekilde kullanabilmeleri için toprağın derin olması gereklidir. Toprak derinliğinin 1-1.5 m'den az olduğu, ana kayanın sert olduğu yerlerde incir ağaçları iyi gelişmemektedir.

Büyükmenderes ovasının orta kesiminde incir ağaçlarının başta alüvyal ve kolüvyal olmak üzere regosol ve yer yer kireçsiz kahverengi topraklar üzerinde tarımı yapılmaktadır.

İncirin yetiştirilmesi

Ülkemizde incir ağacının üretimi genellikle çelikleme yöntemiyle yapılır. Yaklaşık 80-100 cm yüksekliğe erişen fidanlar ertesi yıl asıl üretim alanlarına geçirilirler. Çelikle üretilen incir ağaçları ancak dördüncü ya da beşinci senede yılda 5-6 kg olmak üzere ürün verir. 9-10 senelik ağaçlardan yılda ortalama 20 kg ürün alınırken 25-30 yıllık ağaçlarda yılda ortalama ürün 45-50 kg'a ulaşır. İncir ağacının ekonomik değeri yaşlandıkça azalır, 50-60 yaşlarından sonra kaybolur ve yenilenmesi gerekir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

İncir tarımında kültürü yapılan bireyler dişi ağaçlardır (*ficus carica subsp. carica var. domestica*). Ancak tozlaşma için erkek ağaçlara, başka bir deyişle baba incirlere (*ficus carica subsp. carica var. caprificus*) ihtiyaç vardır. İncir yere ve yıla göre değişmekle beraber genellikle mart ayının ikinci yarısından sonra tepe tomurcuklarının açılması ile yapraklanmaya başlar, mayıs ayı sonunda çiçeklenir. Mayıs ayının ilk haftasında görülen incirler haziran ayına kadar gelişerek haziran ortalarında döllenmeye ihtiyaç gösterirler ki erkek incirlerin en iyi toz verme zamanıdır. İki evcikli bir ağaç türü olan incirde tozlaşma, yumurtalarını erkek ağacın kısa boyuncuklu verimsiz dişi çiçeklerine bırakan incir yaban arısı (*blastphaga*) aracılığı ile olur. Gelişen yavrular buldukları yerden çıkarken ergin çiçeklerin çiçek tozlarına bulaşırlar. Daha sonra dişi ağacın uzun boyuncuklu verimli çiçeklerine yumurtalarını bırakmaya çalışırken üzerindeki çiçek tozları ile çiçeğin döllenmesini sağlar. Tozlaşmayı kolaylaştırmak için incir yaban arısının yumurtalarını taşıyan incirler, erkek ağaçlardan alınarak dişi ağaçların dallarına asılır, bu işleme ilekleme denir. Büyükenderes Ovası'nın orta kesiminde genellikle ilekleme haziranın ilk yarısı içinde yapılır. Durgun bir havada sabahın erken saatlerinde toplanan incirler her ağaca 4-5 dizi olarak asılır. İleklerden çıkan sinekler dişi incir ağaçlardaki meyvelerin içine girerek döllenmeyi sağlarlar. Döllenmeden önce yeşil olan incirlerin renklerinin açılması, sararmaya başlaması, dişi incirlerin meyve tablasındaki gözün zamklı bir madde ile kapatılması, meyvelerin büyümeye devam etmesi, dişi incirin döllendiğini gösterir ve meyveler olgunlaşmaya başlar. Döllenmemiş meyveler ise koyu yeşil bir renk alır. Bu durumda ileklemenin tekrarlanması gereklidir. İlekleme tekrarlanmadığı, dolayısıyla döllenme sağlanmadığı zaman meyveler buruşarak dökülürler. Bundan dolayı iyi kalitede ürün alınması için ileklemenin incir kültüründe önemli bir yeri vardır.

Meyvelerin olgulaşması yere ve yıla göre değişmekle beraber, genellikle temmuz ortalarından itibaren eylül başlarına kadar devam eder. Bazı incir türleri yazın ve sonbaharda bir kaç kez ürün verirken, bazıları haziran ya da temmuzda bir önceki büyüme

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 3/5 Fall 2008

mevsiminin dallarında ilk ürünü, eylül ve ekim aylarında o mevsimin yapraklarının koltuklarında ikinci ürünü verirler. Olgunlaşan meyveler yere düşer, bunlar yerden toplanarak sergilerde kurutulur, düşmeyenler ise ağaçların dallarına sırıklarla vurulmak suretiyle toplanarak kurutulmak için sergilere yayılır. Kurutulan meyveler daha sonra büyüklüğü, temizliği tam veya parçalı oluşlarına göre ayrılırlar.

Ülkemizde çok çeşitli incir türleri yetiştirilir. En fazla kültüre alınan kurutulmaya elverişli olan ve Türkiye'nin tüm kuru incir ihracatını oluşturan sarılop türüdür. Dış pazarlarda İzmir inciri adıyla tanınan "sarılop" aynı zamanda Ege bölgesinde yetiştirilen başlıca incir türüdür. Göklop, akça, karayaprak, bardakçı, morgöz, yeşilgöz gibi türlerinin üretimi daha sınırlıdır ve sadece taze olarak tüketilir. Buna karşılık, Bursa yöresinde yetiştirilen koyu mor renkli "Bursa siyahı" veya "gürdane" ihraç edilen en önemli yaş incir türüdür. Marmara bölgesinde ayrıca yöresel olarak tanınan "patlıcan, kavak, Sultan selim" gibi mor renkli taze incir türleri yetiştirilir. İncirin şekerce zengin, çeşitli elementler ve vitaminler içeren olgun meyveleri taze olarak veya kurutularak tüketildiği gibi reçel, pekmez, tatlı, pasta ve marmelat yapılarak da değerlendirilir.

İncir kültürü sahaları

Dünyada ve Türk dünyasında en önemli incir kültürünün yapıldığı alan olan Türkiye'de incir ağacı sayısı 9600000'ü meyve veren yaşta, 835000'ü meyve vermeyen yaşta olmak üzere toplam 10435000'e ulaşır. Ülkemizde incir kültürü yapılan sahaların başında Ege Bölgesi gelir. Bölgede Türkiye'deki meyve veren yaştaki incir ağaçlarının % 81.4'ü bulunur (7814000). Ege Bölgesinde incirlikler her yerde aynı yoğunluk ve ekonomik öneme sahip değildir. Başlıca incirlikler Büyükmenderes, Küçükmenderes ile Gediz ve Bakırçay vadilerinde yer alır. Bu alanlarda yetiştirilen incirler kabuklarının inceliği, çekirdeklerinin küçük oluşu, çok ballı olması, kısa zamanda şekerlenmemesi, güzel kokulu oluşu ve kurutmaya çok elverişli bulunması özellikleri ile dünyada rakipsizdir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

Ege Bölgesi üretiminin % 80'den fazlasını karşılayan Büyükmenderes Vadisi'nde incirlikler orta kesimde yoğunlaşır. Batıda Söke kuzeyinden ve Bağarası çevrelerinden başlayan incirlikler Ortaklar, Germencik, İncirliova, Aydın, Umurlu, Köşk, Sultanhisar, Atça, Nazilli ve Kuyucak çevrelerinde, Aydın Dağlarının kuzeyin etkisine kapalı az eğimli güney eteklerinde, ovanın kuzey kenarı boyunca dikkati çeken taraçalar üzerinde hemen hemen devamlı bir şerit hâlinde uzanır (Şekil 1). Kuyucak'tan itibaren seyrekleşen, kümeler hâlini alan incirlikler bu şekilde Sarayköy, Buldan ve Denizli çevrelerine kadar devam ederler. Büyükmenderes ovasında Karacasu, Bozdoğan ve Çine vadileri incirliklerin gerek kümeler gerekse zeytinliklerle beraber görüldüğü yerlerdir. Büyükmenderes ovası içinde incirliklerin en yoğunlaştığı alanlar Aydın merkez ilçesi, İncirliova, Germencik, Kuyucak ve Sultanhisar çevreleridir. Bu sahalar gerek meyve veren yaşta ağaç sayısı, gerekse üretim açısından Ege Bölgesinde olduğu gibi ülke genelinde de başta gelirler. Türkiye'deki meyve veren yaştaki ağaçların % 81.4'ü (7814000) Ege bölgesinde, Ege bölgesindeki meyve veren yaştaki ağaçların % 82.4'ü (6442100) Aydın ilinde bulunur. İncir ağaçları adı geçen sahalarda ovalık alanda, Aydın Dağlarının güney eteklerindeki yamaçlarda genellikle 400-500 m, bazı yerlerde ise 500-600 m'ye kadar yükselirler. Hatta İncirliova-Nazilli arasında olduğu gibi yer yer 700 m'ye kadar olan engebeli yerlerde de teraslamalar yapılarak incirliklerin oluşturulduğu görülür. Orta Büyükmenderes ovasında incirliklerin yer yer zeytinle birlikte sulanabilen alanlar dışına, özellikle yamaçlara doğru kaydığı da dikkati çekmektedir. Eskiden tarla, otlak olarak kullanılan alanlar, makilik sahalar incirlik ve zeytinliklere dönüştürülmekte incirliklerin yerini genellikle daha fazla gelir getiren pamuk ekiminin yapıldığı tarlalar almaktadır.

Ülkemizde gerek meyve veren yaşta incir ağacı sayısı gerekse üretim açısından başta gelen Orta Büyükmenderes Vadisi'nde yetiştirilen incirler ticarî açıdan önem taşıyan, iç ve dış pazarlarda aranan, iyi kalitede kurutulmaya elverişli "sarılop" ve "göklop" türüdür. Bu incirler kabuk ve çekirdekleri ince, şeker

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 3/5 Fall 2008

(bal) oranı yüksek, kuru meyvesi iri ve gösterişli, hoş kokulu ve kurutulmaya çok uygun olanlardır. Özellikle çapı 47-54 mm, et kalınlığı 3.5-6 mm, beyazımsı ince kabuklu, kabuk oranı % 15, etli kısım oranı % 85, şeker miktarı % 65-70 olan ve 1080 tohumu bulunan “sarilop” türü dünyada birincidir. Bu tür eskiden beri İzmir limanından ihraç edildiği için Avrupa pazarlarında İzmir inciri olarak bilinir. Oysa, İzmir ilinden ziyade en iyi kalitede kuru incir meyvesi Aydın yöresinden elde edilir. Yöre halkının yemiş olarak adlandırdığı incirin bu alanın ekonomik hayatında önemli bir rolü vardır.

Aydın Dağları ile Bozdağlar arasında uzanan Küçükmanderles Vadisi'nde ise incirlikler batıda Torbalı ve Selçuk çevrelerinden başlayarak doğuya doğru yer yer serpintiler yer yer de geniş alanlar hâlinde uzanır. Küçükmanderles Vadisi'nde Bozdağlar dolayısıyla kuzey rüzgârlarına kapalı olan Bayındır, Ödemiş çevreleri, özellikle ovanın doğusunda Ödemiş-Birgi-Kiraz arasındaki alanda, Kaymakçı güneybatısında incirlikler yer yer geniş sahalar oluştururlar. Bir yandan kuzeyin etkisine kapalı oluşu, diğer yandan batıdan gelen hava akımı etkilerinin azalması, ayrıca Bozdağlar ve Aydın Dağlarının doğu kesimde birleşerek doğudan gelen soğuk rüzgârları önlemiş olması, ılık geçen ilkbaharlar, kurak yazlar bu sahada incir yetişmesi için ideal şartlar hazırlar. Diğer taraftan Küçükmanderles Ovası'nda güney kesimde yer alan Boğaziçi, Ovakent ve Beydağ çevreleri de incirliklerin yer yer bulunduğu alanlardır.

Gediz Vadisi'nde incirlikler daha çok batı kesimde Aşağı Gediz Vadisi'nde Manisa, Akhisar, Kemalpaşa ve Turgutlu ovalarında bulunur. Meyve veren yaşta ağaç sayısının 1 milyonu aştığı bu ovalardan elde edilen ürünün yarısından fazlası kurutmalığa ayrılır. Gediz Ovası'nda doğuya doğru ilerledikçe değişen iklim şartları; düşük sıcaklıklar, don olayı, doğudan gelen kuru ve soğuk rüzgârlar elverişli ortamı azaltır. Böylece Salihli, Alaşehir ve Gördes çevreleri dışında, incirliklerin Eşme, Kula ve Demirci çevrelerinde relief, bakı ve toprak şartlarının elverişli olduğu kuytu alanlarda kümeleştiği görülür.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 3/5 Fall 2008

Ege bölgesinde batı-doğu doğrultulu vadiler dışında Edremit ile Köyceğiz arasındaki kıyı kesiminde incirliklere genellikle serpintili bir şekilde rastlanır. Burhaniye, Ayvalık, Dikili, Foça, Menemen, İzmir, Seferihisar, Güllük Körfezi kıyıları, Datça, Köyceğiz ve Marmaris kıyıları incirliklerin serpintili bir şekilde bulunduğu alanlardır. Bu alanlar dışında yer yer incirliklerin yoğunlaştığı kesimlerde vardır. Edremit, Kuşadası, Bodrum gibi. Bu sahalardan elde edilen incirler yaş ve kuru olarak tüketilmekte ve ihraç edilmektedir.

Akdeniz bölgesinde relief şartlarının elverişsizliği yüzünden, Akdeniz ikliminin iç kısımlara sokulamaması nedeniyle incirliklere genel olarak kıyılar ile vadi içlerinde rastlanır. Batıda Fethiye Körfezi'nden başlayarak doğuda İskendurun Körfezi'ne kadar olan alanda Taşeli platosu kıyıları dışında Toros Dağlarının güney, Amanos Dağlarının batı ve güney eteklerinde vadiler içinde kümeler hâlinde incirlikler bulunur.

Akdeniz bölgesinde son yirmi yıl içinde genel olarak azalmış olmakla beraber Acıpayam, Antalya, Alanya, İçel, Kadirli, Kozan, Osmaniye, Antakya ve Kahramanmaraş ve Kilis incir ağacı sayısının bölge genelinde fazla olduğu yerlerdir. Göller yöresinde ise incirlikler Sütçüler (Isparta), Bucak (Burdur) ve Çal (Denizli) ilçelerinde fazlalaşır. Türkiye'deki meyve veren yaşta incir ağacının % 6.3'ünün yetiştiği bölgede en fazla meyve veren yaşta incir ağacı Antakya (213100), Antalya (130400) ve İçel (124200) illerindedir (Şekil 2).

Güneydoğu Anadolu bölgesinde incirlikler, Güneydoğu Toros Dağlarının eteklerinde, Fırat ve Dicle ırmakları ve kollarının açtığı vadilerde, Gaziantep'te Nizip, Çermik; Urfa'da Birecik, Mardin'de Derik, Gercüş ve Midyat'ta, Karacadağın eteklerinde, Adıyaman'da Besni ve Diyarbakır çevrelerinde bulunur. Gaziantep ve Mardin çevrelerinde yetişen incirler iyi kalitede olduklarından pazarlanabilmekte ve kurutulabilmektedir. Bu sahalardan dışındaki alanlardan elde edilen incirler kurutulmaya elverişli değildir. Yazın görülen yüksek sıcaklıklar kaliteyi düşürür. Güneydoğu Anadolu bölgesinde Türkiye'deki toplam meyve veren yaşta ağacın % 3.2'si bulunur. Bölge

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 3/5 Fall 2008

genelinde en fazla meyve veren yaşta ağaç Gaziantep (133700) ilindedir.

Marmara bölgesinde incirlikler daha çok Güney Marmara bölümünde, Trakya'nın güneyinde ve doğu kesimde mevcuttur. Güney Marmara kıyıları, Balıkesir, Susurluk, M. Kemalpaşa, İznik Adapazarı, Sakarya ve Bursa ovaları ile çevrelerindeki korunaklı vadi içleri, Trakya'nın güneyinde Eceabat ve Gelibolu çevreleri incirliklerin çoğaldığı alanlardır. Trakya'da Ergene Havzası'nda Ergene ve kollarının vadilerinde de yer yer küçük çapta incirlikler bulunur. İstanbul yöresinde bu gün büyük ölçüde tahribe uğramış olmakla beraber, İstanbul Boğazi'nin kuzeyinde her iki yakada Sarıyer ve Beykoz sırtlarında incirliklere rastlanır. Marmara bölgesindeki yetiştirilen incirler yetiştirme devresindeki sıcaklık derecesinin düşüklüğü, kısa süren sıcak devre, nispeten yağışlı geçen yazlar, nisbi nem oranının yüksekliği gibi nedenlerle kurutulamamakta, elde edilen iyi kalitedeki ürün yaş olarak önem taşımaktadır. Bölge 269400'e ulaşan meyve veren yaşta ağaç sayısı ile Türkiye genelinin % 2.8'i yetiştirir. En fazla meyve veren yaşta ağaç Çanakkale (39800), Bursa (22700), Balıkesir (137700) ve Sakarya (21700) illerindedir.

Karadeniz bölgesinde incir, yer yer kıyı kesiminde yer yer de Filyos, Kızılırmak, Yeşilirmak vadilerinin korunaklı yerlerinde yetiştirilir. Son yirmi yıl içinde ağaç sayısı bakımından bir gerileme dikkati çekmekle beraber, bu bölge içinde en çok meyve veren yaşta incir ağacı Samsun (60700), Trabzon (55000) ve Ordu (37200) illerindedir. Bu illeri Zonguldak, Giresun, Sinop ve Artvin illeri izler. Bölge Türkiye'deki toplam meyve veren yaşta incir ağacının % 3.4'üne sahiptir.

Ülkemizin Doğu Anadolu ve İç Anadolu bölgelerinin büyük kısmı elverişsiz iklim şartlarından dolayı incir kültürü için elverişli değildir. Bununla beraber, iklim, relief ve bakı şartlarının nispeten elverişli olduğu alanlarda yer yer incirlikler görülür. Doğu Anadolu bölgesinde Elazığ'da Kahta, Maden, Erzincan, Bitlis, Şırnak ve Hakkari'de incir yetiştirilmekte ise de meyve veren yaşta ağaç sayısı bölge genelinde 31000'i ancak bulur. İç Anadolu bölgesinde incir yetiştiriciliği

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

önemsiz olmakla beraber, güneyde Karaman ilinde son yıllarda ağaç sayısının fazlalaştığı görülmüştür. Bu ilde meyve veren yaşta incir ağacı sayısı 24500'dür.

İncir üretimi

Türkiye'de incir üretimi yıldan yıla değişir. Bu değişimde iklim şartları ve ekonomik nedenler önemli rol oynar. Yıllık yaş incir üretimi verimli yıllarda 350-370 bin tonu bulur. Bunun önemli bir kısmı yaş meyve (sofralık) olarak iç pazarlarda tüketilirken, bir kısmı da kurutmalık olarak iç ve dış pazarlara sunulur.

Osmanlı dönemi istatistiklerine göre 1909, 1913 ve 1914 yıllarında 60-90 bin ton olarak gerçekleştirilen üretim, Cumhuriyetin kuruluşundan sonra bazı yıllar hariç tutulursa ağaç sayısındaki artış ile beraber genel olarak artmıştır (Şekil 3). 1936-38 yılları arasında 3.6-3.8 milyon arasında değişen incir ağacı sayısı, 1939'da 4 milyonu geçmiş, 1940-41 yıllarında 4.5 milyona ulaşmış, daha sonraki yıllarda hafif bir düşüş göstermekle beraber, 1950'den itibaren sürekli olarak artmıştır. 1950'de 4.5 milyon olan ağaç sayısı 1955'te 6.1 milyon, 1966'da 6.6 milyon olmuş, 1967-82 yılları arasında 6-6.6 milyon arasında değişmiştir. 1983'te 8.2 milyon, 1985'de 9.3 milyona ulaşan ağaç sayısı, 1986'dan itibaren 10 milyonu aşmıştır. 2002'de 10435000 olan toplam ağaç sayısının 9600000'i meyve veren yaşta, 835000'i meyve vermeyen yaştaadır.

Ağaç sayısındaki artışa paralel olarak üretimde de artış görülür. Osmanlı dönemine ait istatistiklere göre incir üretimi 1909 yılında 84558 ton, 1913 yılında 89837 ton, 1914 yılında ise 67140 ton idi. Üretim, Cumhuriyetin kuruluşundan sonraki yıllarda, özellikle 1936 yılından sonra artmaya başlamıştır. 1933 yılında 28 bin ton, 1934'de 56 bin ton, 1935'te 94 bin ton olan üretim, 1936'dan itibaren 146 bin tonun üzerine çıkmış, 1947-56 yılları arasında 100-120 bin ton arasında değişmiştir. 1961 yılından itibaren 200 bin tonun üzerine yükselmiş, 1961-73 yılları arasında 1971 ve 1973 yılı dışında 215-232 bin ton arasında seyretmiştir. 1974-78 yılları arasında 200 bin tonun biraz altında gerçekleşen üretim 1979 yılından itibaren tekrar 200 bin tonu aşmıştır. Meyve veren ağaç sayısının artışı ile birlikte

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

üretimde artmış, 1983'ten itibaren 300 bin tonun üzerine çıkmıştır. Meyve veren yaşta ağaç sayısının oldukça arttığı 1983-88 dönemi üretimin sürekli olarak 300 binin üzerinde seyrettiği yıllardır. Bu yıllar içinde 1986 yılında üretim 370 bin ton ile maksimuma ulaşmıştır. 1989-96 yılları arasında üretim 1992 yılı dışında 270-300 bin ton civarında gerçekleşmiştir. 1996 yılı üretimi 290 bin ton, 2002 yılı üretimi 265 bin tondur (Şekil 4).

Türkiye incir üretiminin % 78.4'ünü Ege bölgesi karşılar. Bu bölgede 2002 yılında 196059 ton incir elde edilmiştir. Bölgedeki toplam ağaç sayısı ise 8404500'dir. Bölge üretiminin % 86.4'ü ise Orta Büyükmenderes Ovası'ndaki Aydın iline aittir. Türkiye üretiminin % 86.4'ü bu ilden sağlanmaktadır. 1976 da 98900 ton olan incir üretimi 1986'da 263850, 1996'da 187850, 2002'de 169440 ton olarak gerçekleşmiştir. Aydın'dan sonra Ege bölgesinde incir üretiminde ikinci sırada İzmir gelir. Türkiye üretiminin % 16.5'ini veren İzmir ilinde 2002 yılında genellikle Küçükenderes Ovası, Kemalpaşa ve Manisa ovalarında bulunan, sayısı 1.3 milyona ulaşan meyve veren yaşta ağaçtan 23700 ton incir elde edilmiştir. Bu ili Manisa (15700 ton) ve Muğla (721 ton) takip eder.

Türkiye incir üretiminin % 8.5'i Akdeniz bölgesine aittir. Kıyı kesiminde veya vadiler içinde korunaklı yerlerde bulunan incirliklerden elde edilen üretim 21400 ton civarındadır. Türkiye incir üretiminin % 4.4'ü Marmara Bölgesi'nden sağlanır. Marmara Bölgesi'nde Bursa, Balıkesir, M. Kemalpaşa, Bandırma, Mudanya, Geyve ve İznik ovaları ile Çanakkale'de Lapseki ve Eceabat'ta üretim önemlidir. Bu ovalarda ağaç sayısı ve üretim genellikle artmıştır. Bölge ürününün hemen hemen tamamı iyi kalitede olup yaş olarak tüketilmektedir.

Karadeniz bölgesinde yer yer kıyı kesiminde yer yer de vadilerin korunaklı yerlerinde yetiştirilen incirlerden alınan üretim yaklaşık 7600 bin ton civarındadır Ülke üretiminin % 3'ünü karşılayan bu bölgede incir en çok Samsun (2240 ton), Trabzon (980 ton), Zonguldak (936 ton) ve Ordu (830 ton) illerinden elde edilir.

1970'li yıllarda Türkiye'deki meyve veren yaşta incir ağacının % 10.1'ini bulandıran, yaklaşık 10 bin ton

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 3/5 Fall 2008

civarında ürün veren Güneydoğu Anadolu bölgesinde 1980'li yılların başından itibaren ağaç sayısı ve üretimde bir azalma dikkati çeker. 1976'da 10000 ton civarında olan üretim, 1986'da 7800'e, 1996'da 6500'e, 2002'de 5400'e inmiştir. Gaziantep, Adıyaman, Mardin ve Siirt illerinde ağaç sayısı ve üretim gerilemiştir.

Doğu Anadolu ve İç Anadolu bölgelerinde incir üretimi 550-550 ton civarındadır. Doğu Anadolu bölgesinde üretimin önemli bir kısmı Şırnak (1120 ton), Elazığ (460 ton) ve illerinden sağlanırken, İç Anadolu bölgesinde Karaman (600 ton) ilinden sağlanır.

İhracat

İncir, Türkiye'nin yurt dışına ihraç edilen başlıca meyveleri arasında yer alır. Yaş olarak ihraç edilmekle beraber, kuru olarak ihracatı daha önem taşır. Türkiye'de üzümün sonra en fazla kurutulan ve kuru olarak değerlendirilen meyve incirdir. Ülkemizde incirin kurutulmasında Büyükmenderes, Küçükenderes ve Gediz vadilerinde yetişen incirlerin (sarılop ve göklop) kurutulmaya elverişli özelliklere sahip olması ve bu alanlarda incirin kurutulması için elverişli iklim şartlarının bulunmasının büyük rolü vardır. Uzun yıllar meyve ihracatında miktar açısından kuru üzüm, fındık, mandalina, limon, altıntop ve portakaldan sonra yedinci sırada yer alan kuru incir, ülkemize sağladığı döviz girdisi açısından fındık ve kuru üzümün arkasından üçüncü gelmektedir. Kuru incir ihracatı yıldan yıla değişir. Örneğin 1924-34 yılları arasında 23000-28000 ton arasında gerçekleşen kuru incir ihracatı 1935'te 37000 ton, 1938'de 41000 ton, 1942'de 15800 ton, 1946-78 yılları arasında 1977-78 yılları dışında genellikle 24000-32000 ton arasında gerçekleşmiştir. 1979 yılında 34000 ton, 1983 yılında 43000 tonun üzerine çıkmıştır. 1986 yılında 41000 ton olarak ihraç edilen kuru incirin 1996 yılı ihracatı 35367 ton, 2002 yılı ihracatı 35938 tondur. Bu ihracattan sağlanan gelir ise 72.3 milyon dolardır. İncir yaş ve kuru meyve olarak başta Almanya, İngiltere ve Fransa olmak üzere çeşitli Avrupa ülkelerine (İsveç, Çekoslovakya, Slovakya) ve Amerika Birleşik Devletlerine ihraç edilir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

Sonuç

Dünyada ve Türk dünyasında Türkiye, gerek miktar gerekse kalite bakımından önemli bir incir üreticisidir. Türkiye dünya taze incir üretimini % 24.9'unu, dünya kuru incir üretimini % 54.3'ünü gerçekleştirmektedir. Tarım ürünlerimiz içinde önemli bir gelir kaynağı olan incirin üretiminde bazı hususların önemle dikkate alınması gereklidir. Bunların başında, incir dikim alanlarının elverişli yetişme ortamları dışına çıkarılmaması, ağaçlara yeterli bakım yapılması, özellikle suya ihtiyaçları olduğu devrede sulanması, meyvelerin olgunlaşmaya kadar ağaç üzerinde bırakılması ve kurutma olgunluğuna girdikten sonra kurutulması, kurutma esnasında değer düşüren zararlılara karşı korunması gelmektedir.

Yüzyıla yakın süredir elverişli iklim şartlarından dolayı Türkiye üretiminin % 60'tan fazlasını karşılayan Orta Büyükenderes Ovası'nda gerek meyve veren yaşta ağaç sayısı gerekse üretim açısından son yıllarda çok önemli bir değişme görülmemekle beraber, özellikle sulanabilen sahalarda incir ağaçlarının yerini hektarda kilogramı 3300'ü geçen yüksek verimi ile sahiplerine iyi gelir sağlayan, piyasa değeri yüksek olan pamuğa karşı geriledikleri, incirliklerin zeytinliklerle beraber ovadan yamaçlara doğru yer değiştirdikleri, eskiden tarla veya otlak olarak kullanılan alanlar ile makilik sahaların, toprak örtüsünün azaldığı dik yamaçların teraslamalar yapılarak incirliklere dönüştürüldüğü görülmektedir. Bu ise üretimde ve kalitede düşüşe neden olmaktadır. Ayrıca sulanabilen alanda incir bahçelerinde ara ziraat olarak pamuk yetiştirilmektedir. İki ürünün suya ihtiyaçları oldukları devrenin farklı zamana rastlaması, incirin suya ihtiyaç duymadığı, meyvelerin olgunlaşmaya başladığı devrenin, pamuğun su ihtiyacının en fazla olduğu devre olması ve bu devrede pamuğu sulamak için verilen bol su, incirlerin yarılmasına, içlerinin ekşimesine ve akmasına yol açtığı gibi fazla nemli topraklardan hoşlanmayan ve kökleri vasıtasıyla toprağın derinliklerinden su elde edebilen incir ağaçlarının köklerinin çürümesine, kuruyarak ortadan kalkmasına neden olmaktadır. Böylece kuruyan incir ağaçlarının yerine yenisi dikilmeyerek, daha kar getiren pamuk

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

yetiştiriciliğine dönülmekte, eski zeytinlikler ve incir bahçelerinin yerini pamuk tarlaları, yer yer şeftali bahçeleri almaktadır.

Ülkemizin diğer coğrafi bölgelerinde son yirmi, yirmibeş yıl içinde ağaç sayısını ve üretimde değişimler dikkati çekmektedir. Bu değişim genelde azalma şeklindedir. Bunda tarım dışı arazi kullanımı (yerleşme alanları, turizm tesisleri, karayolları, sanayi tesisleri gibi) yanı sıra başta pamuk olmak üzere daha kar getiren ürünlere ve bazı bölgelerde subtropikal meyve yetiştiriciliğine dönülmesi önemli rol oynamaktadır.

Ülkemizde üretilen incirin % 30'u taze olarak iç piyasada, % 70'i kuru olarak dış ve iç pazarda tüketilmektedir. Yüksek kalorili, kalsiyum, potasyum ve B vitamini açısından oldukça zengin olan kuru incir tüketimi ülkemizde arzu edilen seviyede değildir. Ülkemizde kişi başına düşen taze incir tüketimi 300-350 g'dır. Türkiye'de yıllık kuru incir tüketim miktarı ise ortalama 5-6 ton olup, kişi başına yıllık kuru incir tüketimi 150-120 g'dır. Besin değeri ve sağlık açısından son derecede önemli olan bu ürünümüzün gerekli tanıtım faaliyetleri yapılarak yaş ve kuru olarak tüketimi yanında ezme şeklinde pasta ve bisküvi sanayinde değerlendirilerek iç tüketimi arttırılmalıdır.

Birçok gıda maddesinde oluşan aflotoksin kuru incir pazarlanmasında ve ihracatında diğer büyük bir problemdir. Aflotoksin tüketim aşamasında insan sağlığı ve dış satın açısından sorun yaratmaktadır. Üretici ve tüketiciler aflotoksin konusunda bilinçlendirilerek oluşumun önlenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca, meyvelerin yaş ve kuru olarak sevkiyatında ambalaj ve muhafazada daha iyi geçerli tedbirlerin alınması şarttır.

Türkiye'nin dünya piyasasında her an alıcısı bulunan kuru incir ihracatından sağladığı geliri daha ileri düzeye çıkarmamız aynı zamanda iç tüketimi arttırmamız için çiftçilerimiz kadar ihracatçılarımız ve sanayicilerimize de önemli görevler düşmektedir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 3/5 Fall 2008

KAYNAKÇA

- ATALAY, İbrahim, *Toprak Coğrafyası*, E.Ü.Edebiyat Fakültesi Yayınları, No 8, İzmir 1989.
- ATALAY, İbrahim, *Türkiye Coğrafyası*, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir 1994.
- BAYTOP, Turan, *Türkiye'de Bitkilerle Tedavi*, İ.Ü. Yayınları, No 3255, İstanbul 1984.
- DARKOT, Besim, Tuncel, Metin, *Türkiye İktisadi Coğrafyası*, İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No 51, İstanbul 1972.
- DARKOT, Besim, Tuncel, Metin, *Ege Bölgesi Coğrafyası*, İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No 89, İstanbul 1988.
- Devlet İstatistik Enstitüsü, *Osmanlı Dönemi İstatistikleri 1909, 1913 ve 1914*, Tarihi İstatistikler Dizisi, C. 3, Ankara 1997.
- Devlet İstatistik Enstitüsü, *Türkiye Tarım İstatistikleri ve Tarımsal Yapı ve Üretim*, Ankara 1935-2002.
- ERTEM, Hayri, *Boğazköy Metinlerine Göre Hititler Devri Anadolu'nun Florası*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları, VII. Dizi, Ankara 1987.
- GÖNEY, Süha, *Büyükmenderes Ovası*, İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No 79, İstanbul 1975.
- GÖNEY, Süha, *Türkiye Ziraatinin Coğrafi Esasları I*, İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No 110, İstanbul 1979.
- GÖZENÇ, Selami, *Küçükmenderes Havzasında Arazinin Kullanış ve Sınıflandırılması*, İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No 94, İstanbul 1978.
- GÖZENÇ, Selami, Sungur, Korkut, Günal, Nurten, Gümüş, Ergin, Ertin, Gaye, *Ege Bölümünde Araziden Faydalanmanın Haritalanması (Land use)*, İ.Ü. Araştırma Fonu Proje No 533/121192, İstanbul 1996.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

-
- GÜNAL, Nurten, *Gediz-Büyükmenderes Arasında Kalan Sahanın Bitki Coğrafyası*, Doktora tezi, İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü, İstanbul 1986.
- GÜNAL, Nurten, "Gediz Havzasının İklimi", *Türk Coğrafya Dergisi*, S. 30, İstanbul 1995, s. 67-96.
- GÜRSEL, Mustafa, "Sarılop İncirlerin Vasıfları", *Ziraat Dergisi*, Yıl IX, S. 89, İstanbul 1948, s. 11-14.
- GÜRSEL, Mustafa, "Baba İncir (ilek)", *Ziraat Dergisi*, Yıl IX, S. 91, İstanbul 1948, s. 17-20.
- KOÇMAN, Asaf, *Türkiye İklimi*, E.Ü.Edebiyat Fakültesi Yayınları, No 72, İzmir 1993.
- KOÇMAN, Asaf, *İnsan Faaliyetleri ve Çevre Üzerine Etkileri Açısından Ege Ovalarının İklimi*, E.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, No 73, İzmir 1993.
- KOÇMAN, Asaf, "Türkiye'de Yağış Yetersizliğine Bağlı Kuraklık Sorunu", *Ege Coğrafya Dergisi*, S. 7, İzmir 1993, s. 77-88.
- MATER, Barış, *Urta Yarımadasında Arazinin Sınıflandırılması ve Kullanılışı Arasındaki İlişkiler*, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, No 2803, İstanbul 1982.
- MATER, Barış, *Toprak Oluşumu, Erozyon ve Koruması*, İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No 6, İstanbul 1986.
- ÖZBEK, Sabahattin, "Taze İncirlerin Muhafazasında Değişik Suhunetin ve Karbondioksit ile Muamelesinin Önemi", *A.Ü. Ziraat Fakültesi Yıllığı*, Yıl 2, Fasikül 4, Ankara 1952, s. 296-314.
- ÖZBEK, Sabahattin, *İncir Yetiştiriciliği*, Ankara 1961-62.
- ÖZVEREN, Hamdi, "Türkiye'de İncir Sahaları", *Coğrafya Araştırmaları*, A.Ü. Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi, Coğrafya Enstitüsü Neşriyatı, No 2, Ankara 1941.
- TANOĞLU, Ali, "Ziraatımızın Coğrafi Karakterleri ve Başlıca Meseleleri", *İktisat Fakültesi Mecmuası*, İstanbul 1944.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*

-
- TANOĞLU, Ali, *Ziraat Hayatı*, Ziraat Tarihine Bir Bakış ve Orta İklim Memleketlerinde Ziraat, İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No 8, İstanbul 1968.
- TEKELİ, Sait, Tahsin, “Türk Kuru Meyveleri Üzerinde Araştırmalar”, *A.Ü. Yüksek Ziraat Enstitüsü Dergisi*, Yıl 5, C. 10, No 1, S. 19, Ankara 1956, s. 37-49.
- TUNCEL, Metin, “Türkiye Coğrafi Bölgelerinin Zirai Karakterleri”, *İ.Ü. Coğrafya Dergisi*, No 11, İstanbul 1960.
- TÜMERTEKİN, Erol, “Türkiye Ziraatının Bünyesi”, *İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, No, 10, İstanbul 1959.
- TÜMERTEKİN, Erol, “Türkiye Tarımında Yeni Gelişmeler”, *İ.Ü. Coğrafya Dergisi*, S. 2, İstanbul 1986-87, s. 1-34.
- YALTIRIK, Faik, Efe, Asuman, *Dendroloji*, İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları, No 431, İstanbul 1994.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/5 Fall 2008*